

Datça, Eylül 2009

H O Ş G E L D İ N İ Z . .

Temel Sağlık Mevzuatı

Dr. Ahmet SALTİK

AÜTF Halk Sağlığı AbD

www.ahmetsaltik.net profsaltik@gmail.com

**Ankara Üniv. Tıp Fak.
Dönem V, Staj dersi**

Sunu Planı-1

- Öğrencilere, «*Sağlık Hukuku*»muz -ki çok sayıda uluslararası metinleri de içerir- hakkında çekirdek (*core*) düzeyde bilgi aktarmak.
- Tıp mesleğinin yürütülebilmesi için, gerekli temel *Sağlık Hukuku* kurallarının bilinmesi gereğinin önemini vurgulamak.

Sunu Planı-2

- Meslekle ilgili temel *Sağlık Hukuku* kurallarının öğrenilmesinin, bilimsel sorumluluk yanı sıra; *tıp meslek etiği* açısından da evrensel bir yükümlülük olduğunun altını çizmek.
- Mesleksel hukuk kurallarının bilinmemesinin ve gereklerinin yerine getirilmemesinin istenmeyen, “*yüksek bedelli*” sonuçlarını örneklemek;
Türk Ceza Yasası md. 4 kuralı :
Yasayı bilmemek özür sayılmaz!

Sunu Planı-3

- Sağlık mevzuatının sorunları hakkında, *hekimlerce çözümler üretilmesi için sorumluluk bilinci kazandırmak.*
- *Ulusalüstü ya da uluslararası hukuk kavramlarını irdeleyerek, sağlık hukukumuzun kaynaklarını sunmak.*
- **Kazanılacak temel hukuk nosyonu ile görevde, yönetimde daha donanımlı olmak.**

Sunu Planı-4

Sunu sonunda öğrenciler,
tıp-sağlık hukuku ve mevzuatı
konusunda edindikleri
«çekirdek bilgi» ye koşut olarak;
Temel Sorumluluklar da
geliştirmiş ve mesleksel-toplumsal
yükümlerini üstlenmiş olacaklardır.

Hukukun tanımı ve içeriği..

Hukuk deyimi, '*h a k l a r*' anlamındadır;
Devletçe yaptırıma bağlanmış kurallar bütünüdür.

S a ğ l ı k h u k u k u n u n da

bu çerçevede, ilgili yanların (tarafların)

sağlık alanındaki "*hak, görev ve*

yükümlülüklerini" karşılıklı olarak düzenlediği
hemen anlaşılmaktadır.

Sağlık, ticaret, ceza vb. alanların hukuku
dendiğinde, o alanlara ilişkin yazılı olan
(*mevzuat*) ve olmayan (*örf, töre, gelenek..*)
hukuk kuralları ve disiplini anlaşılmaktadır.

Sağlık Hukuku'nun oluşumu..

“ Her toplum, kendi hukukunu, tıpkı bir canlı organizma gibi, adeta salgılar. Yasa koyucuya düşen, bu salgıyı, kodlarını çözerek “yazılı hukuk kuralları”na (=mevzuata) dönüştürmektir. ”

Prof. Dr. Maurice DUVERGER

Yasa koymak-1

Yasa koyan insanlar birtakım seçkin özelliklere sahip olmak zorundadır. O özelliklerden birincisi şudur efendiler: *Yasa öneren, yasa yapan, yasa koyan bir insan, insanlığın bütün hislerini bütün ihtiraslarını herkesten daha çok sezer ve bilir. Fakat nefisini herkesten çok ve tümüyle, bütünüyle bunlardan ayırt etmek kudret ve yeteneğine sahip olmalıdır..*

Gazi Mareşal

Mustafa Kemal A T A T Ü R K

«Hukukta yatıştırma siyaseti ve asılsız öykülere bağlılık, ulusları uyanmaktan alıkoyan en ağır bir karabasıdır. Türk ulusu, üzerinde böyle bir ağırlık bulunduramaz.»

Yasa koymak-2

... Bu seçkin özelliklere sahip olmayan insanlar, insan topluluğu için yasa yapmak hak ve yetkisinden men edilmiştir. Efendiler, yasalar duygulara dayanarak ve uyularak yapılmaz. (1.12.1921, TBMM)

Günün gereklerine uygun yasa yapmak ve onu iyi uygulamak zenginlik ve ilerleme araçlarının en önemlilerindedir. (1925)

**Gazi Mareşal
Mustafa Kemal A T A T Ü R K**

«Medeni hukukta, aile hukukunda izleyeceğimiz yol, ancak uygarlık yolu olacaktır.»

Yazılı hukuk kuralları :

Bir bütün olarak “*mevzuat*” adını alırlar.

- Kimi hukuk kuralları ise, yazılı olmasalar da yerel ya da evrensel boyutta kabul görür ve herkesi (*gerçek ve tüzel kişileri*) bağlar.
- *İngiltere'nin yazılı bir anayasaya sahip olmayışı* ilginç bir örnektir.*
- Toplumun dokusuna ve insanların duyunç (vicdan) ve sağduyularına sinmiş öylesine köklü kurallar vardır ki; yazılı olmasalar da herkes onlara uyma gereğini duyumsar; onlarla kendini bağlı sayar.

**1215 tarihli «Magna Charta» temel öncü metindir.*

Hukukun, evrensel kabul gören yüksek ilkeleri..

Sağlığın her-kes için, “doğuşta”
-hatta gebelik kararı verildiğinde-
kazanılmış bir insanlık hakkı oluşu,
bu tür bir gerçekliktir.

Evrensel kabul görmüş, tartışma dışı
bir temel insanlık hakkıdır sağlık..

(İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi 1948)

Bu Bildirge'nin yaşama geçmesine çalışalım!

Dolayısıyla “sağlık mevzuatı” oluşturulurken,
bu evrensel kabuller ve hukuk ilkeleri
temel alınmalıdır. **İHEB yaşama geçirilmelidir!**

Sağlık Eğitimi'ne Yeni Bir Boyut ***(Dünya Sağlık Örgütü - DSÖ)***

"Sağlık çalışanları, sağlık eğitiminin içeriğine; insanların bölgelerindeki, ülkelerindeki sağlık mevzuatı ve bu mevzuattan kaynaklanan hukuksal, yasal haklarını öğretmeyi de eklemelidirler.."

Sağlık Hukuku ve Mevzuatının Kapsamı

- ◆ Sağlık hizmetlerinde örgütlenmeyi
- ◆ Sağlık hizmetlerinin yönetimini
- ◆ Sağlık hizmetlerinin finansmanını
- ◆ Sağlık çalışanlarının hak, yetki, görev ve sorumluluklarını
- ◆ Sağlık hizmeti alacakların hak ve görevleriyle yükümlülüklerini (*Örn. Hasta Hakları Yönetm.*)
- ◆ Devlet(ler)in görev ve yetkilerini
- ◆ Gereğinde uygulanacak yaptırımları... düzenler.

Sağlık Hukukumuzun Kaynakları-1

- ◆ Hukukun evrensel kabul gören kural ve ilkeleri
- ◆ Ulusal Anayasamız (1982 tarihli)
- ◆ Uluslararası Sözleşme ve Anlaşmalar :
(6 bini aşkın! Devletler Genel ve Özel Hukuku; 2 uzmanlık alanı)
Anayasa md. 90/son uyarınca; *temel insan hak ve özgürlükleri ile ilgili olanlar TBMM'nce "yasa ile" onanır ve 'üstün hukuk normu' niteliği kazanırlar.*
- ◆ Örn. *DSÖ Anayasası* 1947'de 5062 sayılı yasa ile onanmıştır. *BM Ana Sözleşmesi*, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS), UNICEF, UNESCO, UNDP, FAO, IARC metinleri; **ILO Sözleşme** ve Tavsiye Kararları

Sağlık Hukukumuzun Kaynakları-2

- ◆ *İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (İHEB)*
- ◆ *Avrupa İnsan Hakları Mahkem. (AİHM) kararları*
- ◆ AB mevzuatı [10 Uyum (!) paketi (2010'a dek)]
- ◆ **AB Gümrük Birliği (1.1.1996) gibi..**
- ◆ *Avrupa Sosyal Konvansiyonu (Şartı) (1961)*
(Türkiye'nin çekincelerle kabulü 1989; 28 yıl sonra..!?)
- ◆ Helsinki Bildirgesi (***İnsanlarda Biyomedikal Araştırma..***)
- ◆ *Alma-Ata Konferansı Bildirgesi (1978)*
- ◆ Dünya Hekimler Birliği (WMA) Bildirgeleri
- ◆ *Uluslararası Çocuk Hakları Bildirgesi*
- ◆ ***Biyotıp Sözleşmesi, Nice Sözleşmesi.. gibi.***

Sağlık Hukukumuzun Kaynakları-3

- ◆ Yasalar,
- ◆ Yasa Gücünde Kararnameler (*YGK, Kanun Hükmünde Kararnameler - KHK*),
- ◆ Yüksek Yargı Organlarının İçtihatları, Bilimsel içtihatlar (*Doktrin*)
İçtihatları Birleştirme Kararları ve kimi öbür kararları,
- ◆ **Tüzükler** (*Nizamnameler, 1982 Anayasası md. 115 uyarınca Bakanlar Kurulu'nca çıkarılır*)

Sağlık Hukukumuzun Kaynakları-4

- ◆ **Yönetmelikler** (*Talimatnameler, 1982 Anayasası md. 124 uyarınca kamu kurumlarınınca, Bakanlıklarca çıkarılır*),
- ◆ **Bakanlar Kurulu (Kabine, Hükümet) Kararları,**
- ◆ **Yönergeler,**
- ◆ **Genelgeler,** sirkülerler, tebliğler, buyruklar (emirler, direktifler), protokoller, sözleşmeler, standartlar, kılavuzlar..

Mevzuat Kuralları

Katmanları (Hiyerarşisi)

Mevzuat (yazılı hukuk kuralları) yukarıdaki gibi bir katmanlanmış (*hiyerarşik*) sıralama içindedir. Buna **mevzuat kuralları hiyerarşisi** denir.

Sıralamada alta olanın, üstündekilere uygunluğu zorunludur (**Dikey hiyerarşi**). **Yatay hiyerarşide** ise, mevzuat metinleri arasında bir çelişki olursa, **sonra çıkan mevzuat kuralı öncekine üstündür.**

(«*Lex posterior derogat legi priori.*» Yeni yasa, eski yasayı geçersiz kılar.)

Bir başka ölçüt ise, aynı konuyu düzenleyen eşdeğer mevzuat metinlerinden, alana “**özel**” özgül olanın “**genel**” düzenlemeye üstünlüğüdür.

(«*Lex specialis derogat legi generali.*» Özel yasa, genel yasayı geçersiz kılar.)

Mevzuat kuralları dikey katmanlanması (*hiyerarşisi*)

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT HAVUZU

Yasa / YGK	~ 60
Tüzük	8
Yönetmelik	~120
Yönerge	~ 90
Genelge	~500
Tebliğ	~030

adet olmak üzere, Şubat 2013'te Sağlık Bakanlığı web sitesinde yer verilmiştir.. (www.saglik.gov.tr) Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Çevre ve Orman, TSK, Maliye, Milli Eğitim Bakanlığı başta olmak üzere, ilgili öbür kurumların ürettiği mevzuat da kapsamdadır..

e-Mevzuat..

Bu bağlamda

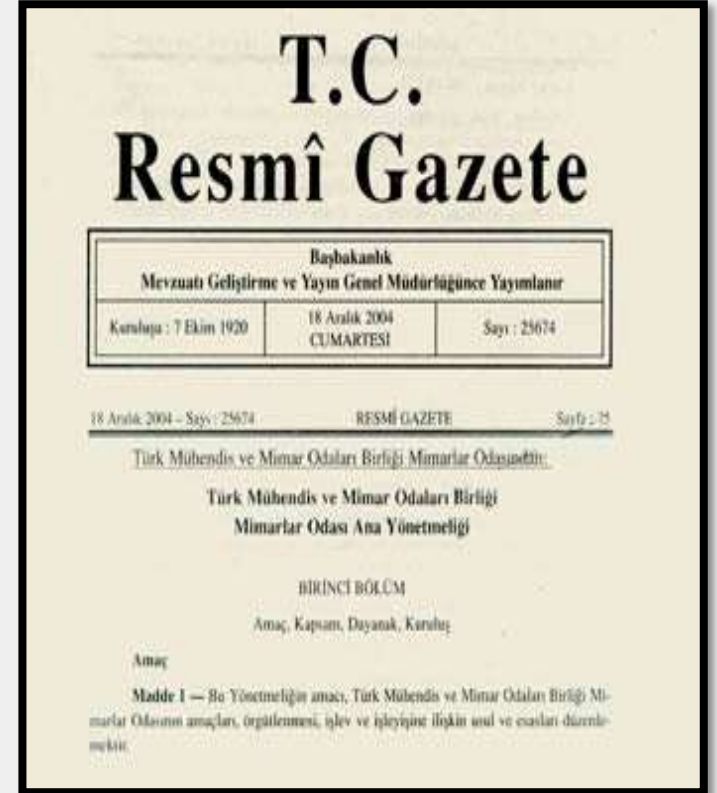
Resmi Gazete'ye aynı gün

www.basbakanlik.gov.tr

adresinden ücretsiz erişim olanağı

(*link : uzantı, erişke,*) verilmesi olumludur.

RG'ye sıklıkla göz atılmalıdır.

Anayasa'nın bağlayıcılığı..

- ◆ “ Bir anayasanın ilk sözü,
devletin başındakileri bağlamalıdır.
Biz baştakiler bu yasaları değiştirir
ya da çığnersek **halkın düşmanı**
olmuşuz demektir ve halk,
bize düşman olmakta haklıdır.”

Denis DIDEROT [*Düşünceler*, 1774]

Aydınlanma döneminin ünlü klasiği “**Ansiklopedi**” nin yazarı..

Anayasa'nın sağlıkla ilgili maddeleri-1

Md. 17 : Tibbi zorunluluklar ve yasada yazılı durumlar dışında kişinin beden bütünlüğüne dokunulamaz; onamı (rızası) olmadan bilimsel ve **tıbbi deneylere alınamaz.**

Mevzuatımıza göre bu onam, zorunlu durumlar dışında **yazılı ve bilinçli** (*written informed consent*) olmalıdır.

Md. 21 : Kimsenin konutuna dokunulamaz.

Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, **genel sağlık** ve..

Anayasa'nın sağlıkıla ilgili maddeleri-2

Md. 19 (2. Kısım, 2. Bölüm) :

..toplum için tehlike oluşturan akıl hastası,
uyuşturucu madde veya alkol tutkunu,
'serseri' (?!) veya hastalık yayabilecek bir kişinin
bir sağlık kurumunda sağaltım (tedavi),
eğitim veya ıslahı için yasalarda belirtilen
ilkelere uygun olarak alınan önlemlerin
yerine getirilmesi.. durumları dışında

kimse özgürlüğünden yoksun kılınamaz.

Anayasa'nın sağlıkıla ilgili maddeleri-3

Md. 41 : Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin erinç (huzur) ve gönenci (refahı) ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve **aile planlamasının öğretime ile uygulanmasını** sağlamak için gerekli önlemleri alır, örgütü kurar.

Aile Hekimliğine geçiş ile AÇS-AP Merkezleri neden büyük ölçüde devre dışı? Hizmeti kim verecek?

Devletin açık Anayasal yükümü:

Anayasa md. 49 :

***Çalışma,
herkesin hakkı ve ödevidir.***

(Değişik: 3.10.2001-4709/19 md.)

Devlet, çalışanların yaşam düzeyini yükseltmek, çalışma yaşamını geliştirmek için ***çalışanları ve işsizleri korumak***, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve ***çalışma barışını sağlamak*** için gerekli önlemleri alır.

Anayasa'nın sağlıkla ilgili maddeleri-4

Md. 50 : Çalışma hakkı ile kadın ve küçüklerin korunması gerekliliğine ilişkin maddedir...

"Kimse yaşına, cinsine ve gücüne uygun olmayan işlerde çalıştırılmaz. Dinlenmek çalışanların hakkıdır."

Kamunun ve özel sektörün belli oranlarda engelli çalıştırma yükümü var..

Anayasa'nın sağlıkla ilgili maddeleri-5

Md. 56 : Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, evre sağlığını korumak ve evre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların (ortak) devidir.

Devlet, bu görevi kamu ve özel kesimdeki sağlık ve sosyal kurumlardan yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir. {Devamı.. →}

Anayasa'nın sağlıkla ilgili maddeleri-6

Md. 56 : .... Devlet herkesin yaşamını beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünden tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını *tek elden* planlayıp, hizmet vermesini düzenler. Sağlık hizmetlerinin yaygın bir biçimde yerine getirilmesi için yasayla **Genel Sağlık Sigortası (GSS) kurulabilir.**

❖ *«Sosyal yönden» iyilik neden yok Anayasa'da?*

1961 ve 1982 Anayasalarında Sağlık

- ◆ **1961 Anayasası** (Md. 49), sağlık hizmetlerini Devlete, temel ödev olarak veriyordu. **Özel kesimden söz etmiyordu!** 1982'de ise devlete daha çok *düzenleme / denetleme* görevi verilmiştir. Bu yaklaşım, **sosyal devlet** anlayışı açısından açık bir gerile(t)medir.

1982 Anayasamızın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin 6 temel niteliği..

4. maddeye göre ilk 3 maddenin değiştirilmesi teklif bile edilemez..

■ II. Cumhuriyetin nitelikleri

■ MADDE 2. Türkiye Cumhuriyeti; toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde;

1. ***insan haklarına saygılı***,

2. **Atatürk milliyetçiliğine bağlı**,

başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan,

3. **demokratik**, 4. **lâik** ve 5. **sosyal** bir

6. **hukuk** Devletidir.

■ Sağlık hizmetleri de “sosyal” olmak zorundadır.

Anayasa'nın sağlıkıla ilgili maddeleri-7

Md. 58 : Gençliğin Korunması : Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli önlemleri alır.

Md. 60 : Her-kes sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayarak gerekli önlemleri alır ve örgütleri kurar.

Anayasa'nın sağlıkla ilgili maddeleri-8

Md. 61 : Yaşlılar, sakatlar,
korunma gereksinimli çocuklar
Devletçe özellikle korunur.

Devlet gerekli tüm önlemleri alır ve
örgütleri kurar veya kurdurur. (**SHÇEK..**)

Md. 119 : Doğal afet, tehlikeli salgın
hastalıklar veya ağır ekonomik bunalım
durumlarında...

her kezinde 6 ayı geçmeksizin
olağanüstü durum ilan edebilir.

Anayasa'nın sağlıkıla ilgili maddeleri-9

Md. 135 : "Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları" ve üst kuruluşları, belli bir mesleğin üyelerince yasayla kurulur.

Organları, yargı gözetimi altında, gizli oyla, kendi üyeleri içinden seçilir. Bunların

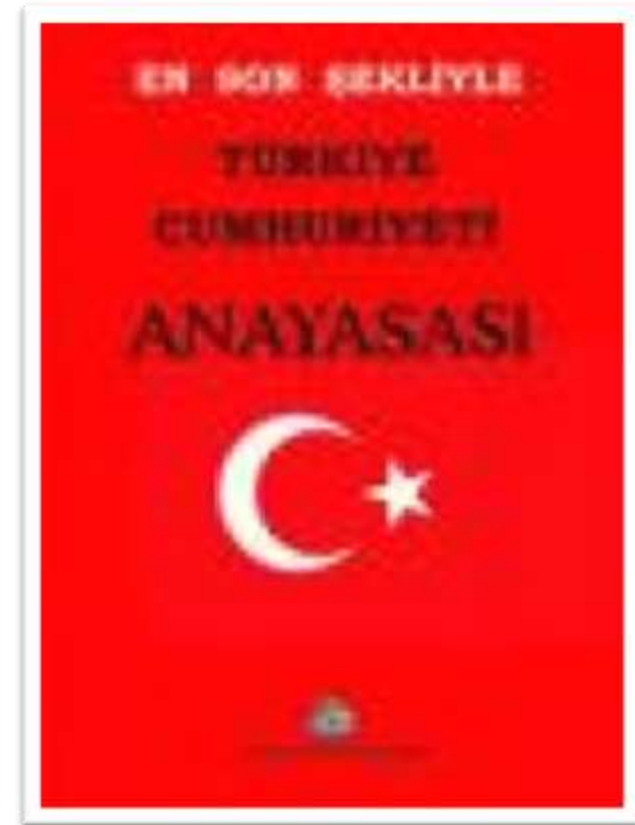
kamu tüzel kişilikleri vardır.

TTB, TDHB, TMMOB, Barolar, TOBB..

Dikkat :

**Her yurttaş
Anayasayı
tümüyle, özenle
okumalıdır.**

***Prof. Dr. Mümtaz SOYSAL'ın
"100 Soruda Anayasanın Anlamı"
adlı yapıtını ve/veya Prof. Dr. Süheyl
Batum'un «Anayasa ve İnsan (99 Soruda
Çağdaş Anayasa)» yapıtını öneririz..***

ULUSLARARASI/ULUSALÜSTÜ HUKUK

*Günümüz dünyasında ülkeler ,
hemen her alanda ortaklıklar
kurmakta ve bu işbirliğinin
hukukunu da üretmektedirler.*

**Sağlıkla ilgili pek çok uluslararası
örgütlenme buna örnektir.**

**Ülkemizin de 1945'te kurucu olduğu
Birleşmiş Milletler (Ana Sözleşmesi)
ana çerçeveyi oluşturmaktadır.**

ULUSLARARASI/ULUSALÜSTÜ HUKUK

**Bu Örgütün (BM)
Ana Sözleşmesi, temel
uluslararası hukuk metnidir.
Dünya Sağlık Örgütü
(DSÖ-WHO-OMS)
bu bağlamda kurulmuş
uluslararası bir teknik
uzmanlık örgütüdür.
UNICEF, FAO, ILO, UNDP..
gibi kuruluşlar da benzer
kapsamda hukuk üretirler..**

unicef

The International Health Regulations (IHR) (1)

- **The International Health Regulations (IHR)** are a legal instrument which requires WHO Member States to notify diseases of international importance: Currently **Plague**, **Cholera** and **Yellow Fever**. Countries have not uniformly complied with disease notification, often fearing unwarranted reactions that affect travel and trade..

(www.who.int./mediacentre/factsheets/fs200/en/index.html, 23.06.08)

- [**Uluslararası Salgın Hastalıklar Ofisi (OIE)**, 1924'te 28 ülkenin katılımıyla Paris'te kurulmuştur.]

The International Health Regulations (IHR) (2)

- In addition, the official international reporting mechanism has not evolved with the new communications environment, and does not include many communicable diseases of importance to international public health.

A revision of the **IHR** is therefore being directed towards a stronger role in global communicable disease surveillance and control. **The revised IHR** emphasize the **immediate notification** of all disease outbreaks of urgent international importance. (www.who.int/mediacentre/factsheets/fs200/en/index.html, 23.06.08)

ULUSLARARASI / ULUSALÜSTÜ HUKUK

Ülkemiz, pek çok BM kuruluşunun üyesidir. Üyelik, ilgili kuruluş ana sözleşmesinin TBMM'de benimsenmesi koşulu ile olmaktadır. Örn. DSÖ anayasasını ülkemiz, 1947'de bir yasa ile kabul etmiştir. Bu kabul, ilgili metnin ulusal parlamentoca onayına bağlıdır. 1982 Anayasası md.90. bu işlevi düzenlemektedir (Mayıs 2004 değişikl. bkz. dipnot):

“.. TBMM tarafından yöntemine uygun olarak kabul edilmiş uluslararası anlaşma ve sözleşmeler yasa gücündedir..”

ULUSLARARASI / ULUSALÜSTÜ HUKUK

Hatta, aynı madde bu metinlere iç yasalardan üstünlük bile sağlamaktadır:

“.. bu uluslararası anlaşma ve sözleşmelerin anayasaya aykırılığı ileri sürülemez.”

Bu yolla dünyamızda giderek bir uluslararası / küresel hukuk oluş(turul)maktadır.

Prof. M. Duverger'e yeniden gönderme ile, *“uluslararası toplum kendi hukukunu salgılıyor..”* değerlendirmesi yapılabilir mi?

Son zamanlarda kullanılan terim ulusalüstü hukuk'tur. Böylece iç hukuk karşısındaki üstünlük vurgulanmaktadır. Ama kimin hukuku?

224 sayılı yasa ve Sağlıkta Dönüşüm

961'de çıkarılan 224 sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkındaki Yasa'da, sağlığın tanımına «sosyal» yönden iyilik de yer alıyordu.

Ne var ki, 1982 Anayasası'nın sağlıkla ilgili 56. maddesi, sağlığın evrensel tanımında yer alan

"toplumsal-sosyal yönden iyilik"

kavramına yer vermemiştir !?

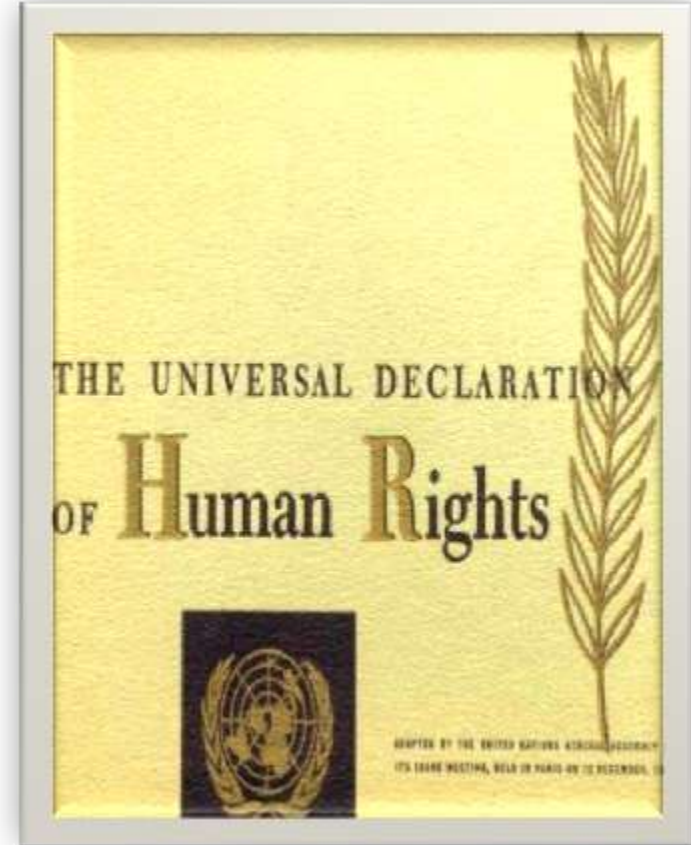
DB-IMF dayatması **"Sağlıkta Dönüşüm"** ile sağlık hizmetleri özelleştirilerek sosyal devlet tasfiye edilmekte!

ULUSLARARASI/ULUSALÜSTÜ HUKUK

Türkiye BM'nin uzman kuruluşlarından ILO (International Labour Organisation, *Uluslararası Çalışma Örgütü*) üyesidir (1932!). Bu Örgütün ürettiği *Sözleşme* (Convention) sayısı ~200 olup, ülkemiz bunlardan 50 kadarını onaylamıştır. En son onaylanan **158 sayılı ILO Sözleşmesidir**. Bu uluslararası hukuk metni, çalışanlara *iş güvencesi* getirmektedir. Ancak aradan 6 yılı aşkın süre geçtikten sonra gerekli *uyum yasası* zoraki çıkarılmıştır. **ILO C-158**, kabul edilemez sınırlamalarla 22.5.2003'te 4857 sayılı **İş Yasası** ile -sözde- yaşama geçirilmiştir !? **Niçin böyledir??**

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BİLDİRGESİ md. 25 (10.12.1948)

**“ HER-KE-SİN,
KENDİSİ ve AİLESİNİN
SAĞLIK ve GÖNENÇ
İÇİNDE BESLENME,
GİYİM, KONUT ve
TIBBİ BAKIM
HAKKI VARDIR. ”**

Temel ILO Sözleşmeleri

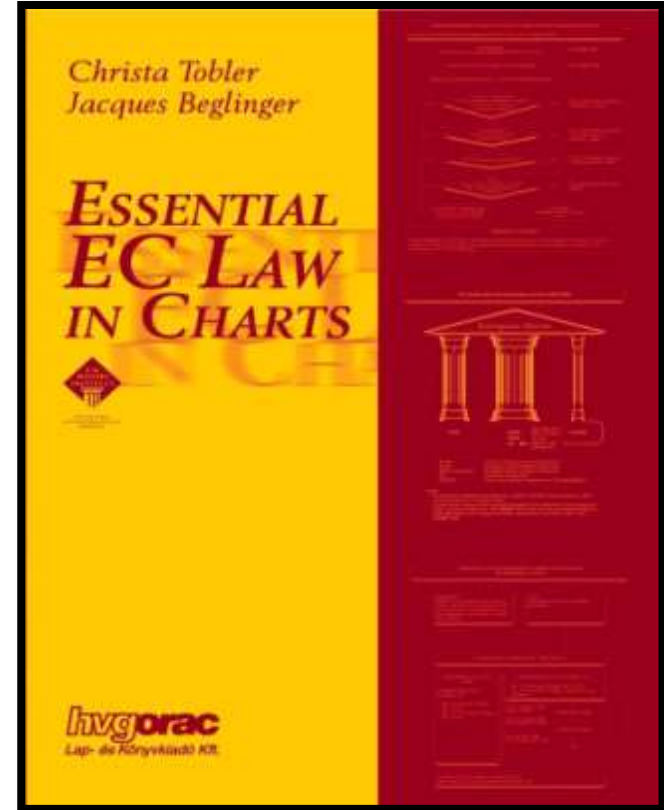

- Zorla Çalıştırma Sözleşmesi (1930), C29
  - Örgütlenme Özgürlüğü ve Örgütlenme Hakkının Korunması Sözleşmesi (1948) C87
  - Örgütlenme ve Toplu Sözleşme Hakkı Sözleşmesi (1949) C98
  - Eşit Ücret Sözleşmesi (1951) C100
  - Zorla Çalıştırmanın Yasaklanması Sözleşmesi (1957) C105
  - Zorla Çalıştırmanın Yasaklanması Sözleşmesi (1957) C111
  - Asgari Yaş Sözleşmesi (1973) C138
  - Çocuk İşçiliğinin En kötü Biçimleri Sözleşmesi (1999) C182
- Türkiye neden 200 Sözleşmenin yalnızca ¼'ünü onadı??**

1989 AT Sosyal Şartı

İşçilerin Temel Hakları (12. md.)

Serbest dolaşım,
Çalışma ve adil ücret isteme hakkı,
Çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi,
Sendika özgürlüğü
ve toplu pazarlık hakkı,
Sosyal koruma,
Mesleksel eğitim..

***Kağıt üstünde görkemli!
Peki, sorun nerede ??***

AB Temel Haklar Şartı

(Nice, 7 Aralık 2000)

[http://ek12 utup.dpt.gov.tr/ab/hukuk/temelhak.pdf](http://ek12.utup.dpt.gov.tr/ab/hukuk/temelhak.pdf)

Md 31 : Adil ve hakça çalışma koşulları

Her işçinin, **sağlığını, güvenliğini** ve saygınlığını gözeterek **çalışma koşullarına** sahip olma hakkı vardır. Her işçi, azami çalışma süresinin sınırlandırılması hakkına ve **günlük** ve **haftalık** dinlenme izni ile yıllık ***ücretli izin hakkı*** sahibidir.

Soru : 657 sayılı yasa md. 4c'de ücretli izin hakkı neden yok? Anayasa Mhk. itirazı neden reddetti ??

➤ ***Anayasa md. 90/son fıkra uyarınca iç yasalardan üstün!***

AB Temel Haklar Şartı

(Nice, 7 Aralık 2000)

<http://ek12.utup.dpt.gov.tr/ab/hukuk/temelhak.pdf>

Madde 34 :

Sosyal güvenlik ve sosyal yardım (1)

Birlik, Topluluk hukuku ile ulusal hukuk ve uygulamalardan kaynaklanan kurallar uyarınca, işini yitirme durumunda ve analık, **hastalık**, **iş kazaları**, geçindirilmeye muhtaçlık veya yaşlılık gibi durumlarda koruma sağlayan sosyal güvenlik yardımlarından ve sosyal hizmetlerden yararlanma hakkını tanır ve gözetir.

➤ **Anayasa md. 90/son fıkra uyarınca iç yasalardan üstün!**

AB Temel Haklar Şartı

(Nice, 7 Aralık 2000)

[http://ek12 utup.dpt.gov.tr/ab/hukuk/temelhak.pdf](http://ek12.utup.dpt.gov.tr/ab/hukuk/temelhak.pdf)

Madde 35 : Sağlık hakkı

*Herkes, ulusal hukuk ve uygulamalar uyarınca koruyucu sağlık hizmeti alma ve tıbbi tedaviden yararlanma hakkına sahiptir. Birliğin tüm politikaları ve eylemlerinin tanım ve uygulamasında, daha üst düzeyde bir **insan sağlığının koruması** hedeflenir.*

➤ *Anayasa md. 90/son fıkra uyarınca iç yasalardan üstün!*

İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesi

Md. 3-Sağlık Hizmetlerine Erişimde Adalet

☐ Taraflar, sağlık gereksinimleri ve var olan kaynakları dikkate alarak, kendi yasal yetkileri kapsamında, uygun nitelikteki **sağlık hizmetlerinden adil olarak yararlanılmasını** sağlayacak uygun önlemleri alacaklardır.

(5013 sayılı yasa, 9.12.03 tarih ve 25311 sayılı RG)

(Anayasa md. 90/son fıkra uyarınca iç yasalardan üstün!)

SAĞLIK MEVZUATI KAPSAMINDA YASALAR..

**"Boşunadır yasalar;
herkesi eşit olarak bağlamıyorsa..
Boşunadır yasalar;
toplumda 1 tek kişi bile ceza
almadan onları çiğneyebiliyorsa.."**

Denis DİDEROT / [*Düşünceler*, 1774]

❖ Paris'te Karnavale Müzesi'nde bulunan
ve kapağında

"İnsan derisi ile kaplıdır"

yazan Fransızların ilk anayasası..

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr (~60 yasa var)

YASALAR..... (1)

- 1 Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Yasa, 29.05.1979**
- 2 4703 Sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Yasa**
- 3 Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine İlişkin YGK, (28.06.1995, yürürlükte değil!)**
- 4. Türk Tabipleri Birliği Yasası (31.01.1953; 30.3.06'da 5477 sayılı yasa ile ve 663 sayılı YGK ile değişiklikler gördü.)**
- 5 Sağlık Personelinin Tazminat ve Çalışma Esaslarına Dair Yasa (31.12.1980) (Tam-Gün'ü kaldıran yasa..)**

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

YASALAR..... (2)

- 6 **Hemşirelik Yasası** (2.3.1954, ve 2007'de güncellendi)
- 7 **Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yasa** (1953)
- 8 **Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Yasa (1219)** (4.4.1928)
- 9 **Sağlık Eğitim Enstitüleri Kuruluş Yasası** (10.04.1965, yürürlükte değil..)
- 10 **Verem Savaşı Hakkında Yasa** (15.04.1949)
- 11 **Sağlık Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında 181 Sayılı Yasa Gücünde Kararname** (14.12.1983; 663 sayılı YGK ile 2.11.11'de yürürlükten kaldırıldı..)

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

YASALAR ..... (3)

- 12 **Umumi Hıfzıssıhha Yasası (1593)**
06.05.1930 (*gıda, iş sağlığı gibi.. md.leri yürürlükte değil*)
- 13 ***Sıtmanın İmhası Hakkında Yasa***
11.01.1960
- 14 **Sıtma ve Frengi İlaçları Hakkında Yasa**
07.06.1935
- 15 **Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Yasa (224) 12.01.1961..** *Ne yazık ki, SAĞLIKTA DÖNÜŞÜM masallarıyla içi boşaltıldı..*

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

YASALAR ..... (4)

16 2827 Sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Yasa

(2827 sayılı) 27.05.1983 tarihli (557 sayılı 1965 yarasını yeniledi)

17 T.C. Merkez Hıfzıssıha Müesseses'inin Teşkiline Dair

Yasa (30.12.1940, sayı: 3959, yürürlükte değil..)

18 Kanserle Savaş Daire Başkanlığı Kuruluş Kanunu

(RG 14.12.1983, 18351)

19 Optisyenlik Yasası (2004)

20 Adli Tıp Kurumu Yasası (20.04.1982)

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

YASALAR ..... (5)

21 **AİLE HEKİMLİĞİ YASASI** (663 sayılı YGK ile adı değişti 2.11.11)

Yasa no:5258, RG 9.12.2004, 25665 (**Sağlık Ocakları kapatıldı!**)

22 **SOSYAL SİGORTALAR ve GENEL SAĞLIK SİGORTASI YASASI (Ünlü GSS Yasası!)**

Yasa no : 5510, RG : 16/06/2006, sayı 26200

23 **BİYOĞÜVENLİK YASASI.** Yasa no. 5977; RG no 27533, 26 Mart 2010, Yürürlük : RG'de yayımından 6 ay sonra..)

24 **VETERİNER HİZMETLERİ, BİTKİ SAĞLIĞI, GIDA ve YEM YASASI** Yasa no : 5996, RG 13/6/2010, sayı :27610

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

YASALAR .... (6)

25 Medeni Yasa

Akil hastaları, evlenmelerinde tıbbî sakınca bulunmadığı resmî sağlık kurulu raporuyla anlaşılmadıkça evlenemezler. (md. 133)

Ayirt etme (temyiz) gücüne sahip olmayanlar evlenemez (md. 125).

Erkek ve kadından her biri, ... evlenmeye engel hastalığının bulunmadığını gösteren sağlık raporunu

evlendirme memurluğuna vermek zorundadır. (md. 136)

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

YASALAR ..... (6)

KHK no 663 : SAĞLIK BAKANLIĞI ve BAĞLI KURULUŞLARININ TEŞKİLAT ve GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME

(2.11.2011, RG 28103, mükerrer; 60 asıl 12 geçici madde)

Md. 1: Bu KHK'nin amacı; Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşlarının örgüt, görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemektir.

Md. 2 : Bakanlığın görevi; herkesin bedensel, zihinsel ve sosyal bakımdan tam bir iyilik durumunda yaşamını sürdürmesini sağlamak?!

➤ ***Sağlık tümüyle piyasalaştırılırsa bu hedef yakalanabilir mi?***

02.11.11'de yürürlük alan 663 sayılı YGK:

Türkiye Halk Sağlığı Kurumu-1

- MADDE 26- (1) Bakanlık politika ve hedeflerine uygun olarak, temel sağlık hizmetlerini yürütmekle görevli, Bakanlığa bağlı

Türkiye Halk Sağlığı Kurumu kurulmuştur.

- (2) Kurumun görev, yetki ve sorumlulukları şunlar :
(İlk birkaç md.) **{İlk Başkan, bir Anestezi Yrd. Doç.i !}**
- a) **Halk sağlığını korumak** ve geliştirmek, sağlık için risk oluşturan etmenlerle savaşıml (mücadele).
- b) **1. Basamak SH'ni yürütmek**, gerekli düzenlemeleri yapmak..

02.11.11'de yürürlük alan 663 sayılı YGK:

Türkiye Halk Sağlığı Kurumu-2

- MADDE 26- devam..
- b) **1. Basamak sağlık hizmetlerini yürütmek**, gerekli düzenlemeleri yapmak.
- c) *Bulaşıcı, bulaşıcı olmayan, kronik hastalıklar ve kanser ile anne, çocuk, ergen, yaşlı ve engelli gibi risk kümeleriyle ilgili olarak izleme, **sürveyans**, inceleme, araştırma, bağışıklama ve denetim çalışmaları yapmak, bununla ilgili verilerin toplanmasını sağlamak, belirlenen hedefler doğrultusunda plan ve programlar hazırlamak, uygulamaya koymak, denetlenmesini sağlamak, değerlendirmek, gerekli önlemleri almak, bu konuda Bakanlığa politika ve düzenlemeler önermek.*

02.11.11'de yürürlük alan 663 sayılı YGK ile Türk Tabipleri Birliği Yasasında «Kritik» Değişiklik..

- MADDE 58 ..
- **Madde 1-**(Değişik: 07.06.1985 - 3224 sayılı yasa md. 48) : Türkiye sınırları içinde meslek ve sanatlarını icraya yetkili olup da sanatını serbest olarak yapan veya meslek diplomasından istifade etmek suretiyle resmi veya özel görev yapan tabiplerin katıldığı Türk Tabipleri Birliği; tabipler arasında mesleki deontolojiyi ve dayanışmayı korumak, (Değişik : RG : 02.11.2011 – 28103, mükerrer); 663 sayılı KHK md. 58) **~~tabipliğın kamu ve kişi yararına uygulanıp geliştirilmesini sağlamak~~** ve meslek üyelerinin hak ve yararlarını korumak amacıyla kurulmuş «*kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu*» dur.
- ***İptal edilen üstü çizili bölüme dikkat edilmesi....***
- **Bu değişiklik, 14.2.13'te Anayasa Mahk.ce iptal edildi.**

01.10.08'de yürürlük alan 5510 sayılı *Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası* **(GSS) Yasası Neler Getiriyor ?**

1. İvedi (acil) durumda hastalar, 18 yaşından küçükler, bakıma muhtaç olanlar ve **iş kazası, meslek hastalıkları ve bulaşıcı hastalıklarda** hiçbir koşul aranmadan sağlık hizmeti verilecek, hastaneden geri çevrilmeyecektir.

2. *İş kazası ve meslek hastalığı*nda; ayakta sağaltımda günlük kazancın 2/3'ü, yatarak sağaltımda yarısı *geçici işgöremezlik ödeneği* olarak alınabilecektir.

01.10.08'de yürürlük alan 5510 sayılı *Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası* **(GSS) Yasası Neler Getiriyor ?**

3. Engelli (Malul) aylığı için daha önce aranan en az % 66 oranında meslekte kazanma veya çalışma gücü yitiği %60 oldu (md. 25). SSK yasasında % 66 idi. Bu oran **SSK Sağlık İşlemleri Tüzüğü/Yönetmeliği**'ne göre hesaplanıyor. (SGK Maluliyet Kurulu)

Anayasa'ya Göre Yasalar nasıl çıkarılır ?

Anayasa'nın 87-88. maddeleri gereği yasalar 2 yolla Parlamento'ya sunulmaktadır :
Hükümetten ve parlamenterlerden (*tasarı ve teklif*). Sağlık mevzuatımızı oluşturan yasalar içinde ilk planda incelenmesi gereken, 1930'da **Büyük Atatürk** döneminde çıkan **1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Yasası**'dır.

Umumi Hıfzıssıhha Yasası (1930)

Bu yasa 309 madde, 15 bölümdür. Başlangıçta Sağlık Bakanlığı görevleri sayılmaktadır. **Bu kurallar 1983'te çıkarılan 181 sayılı YGK ile değişmiştir (bu YGK da 2 kez değişiklik görmüştür). 2.11.11 tarihli 663 sayılı YGK ile 1593 sayılı yasada çok köklü değişiklikler yapılmıştır.**

Yüksek Sağlık Şurası

Hekimlerin meslekleri ile ilgili olarak işledikleri ileri sürülen suçların yargılanmasında yasal bilirkişi organıdır (1219 sayılı yasa, md. 75).

İzleyen maddeler ise Özel İdareler, Belediyeler, İl ve İlçe Hıfzıssıhha (Sağlığı koruma) Meclisleri'ne ilişkin düzenlemeleri içermektedir.

Umumi Hıfzıssıhha Yasası (1930)

- Md. 29-96 : Bulaşıcı ve salgın yapan hastalıklar..
- **Md. 57 : Bildirimi zorunlu hastalıklar..**
(Ayrıntılı TEBLİĞ çıkarıldı; RG 6 .11.2004, sayı 25 635)
- Md. 64 : Sağlık Bakanlığı'nın bildirim zorunlu hastalıklar listesini değiştirebilme yetkisi.
- Md. 67 : Bulaşıcı / salgın hastalık durumunda, **yargı kararı olmadan eve zorla girebilme yetkisi !**
- **Md. 72 : Salgınlarda alınacak önlemler..**
- Md. 97-98 : **Sıtma** ile ilgili kurallar.. (Sonra 7402 sayılı yasa..)
- Md. 99-102 : **Trahom** ile ilgili kurallar..
- **Md. 103-112 : Veneral (zührevi) hastalıklara ilişkin maddeler.**
Örn. md. 104; Sy. bildirim, (gizli yazıyla!)

Umumi Hıfzıssıhha Yasası (1930)

- Md. 113-121 : TB (Tüberküloz) ile ilgili kurallar (resmi yazı ile bildirim yükümlülüğü)
- Md. 128-132 : Genel kadınların sağlığı ile ilgili kurallar..
Bu konuda bir de *Zührevi Hastalıklarla Mücadele...Tüzüğü* vardır.
- Md. 133-138 : Göçe ilişkin düzenlemeler.
- Md. 139-150 : **Ulaşım araçları** ile ilgili düzenlemeler.
Örn. sigara yasağı konabilir.
- Md. 151-169 : **Çocukluk ve gençlik çağı hıfzıssıhhası** (sağlığın korunması) ile ilgili kurallar.
- Md. 170-172 : Süt ve sütanneliğe ilişkin kurallar;
560 sayılı YGK ile kaldırılmıştır (1995).
- Md. 173-180 : **İşçi sağlığı**. (md. 180, 50 işçiye 1 işyeri hekimi kuralı!)
(Bu md.ler 2003 tarihli ve 4857 sayılı yeni İş Yasası ile yürürlükten kalktı.)

Umumi Hıfzıssıhha Yasası (1930)

- ◆ Md. 181-199 : **Gıda hijyeni (5996 sayılı yasa ile değişti!)**
- ◆ Md. 193, açıkça sağlığa zararlı gıda maddelerinin hekimlerce hemen yokedimini (imhasını) düzenler. Ayrıca 1952'de GMT (**Gıda Maddeleri Tüzüğü**) çıkarılmıştır. Haziran 1995'te AB'ye uyum kapsamında yeni bir gıda denetim ve hijyen yasası çıkarılmıştır. 560 Sayılı YGK ile 181-199. maddelerden 560 sayılı YGK'ye aykırı olanlar uygulan mayacaktır. **5996 sayılı yasa, geçerli son Gıda-Yem-Bitki Sağl.-Veteriner.. yasası.**
- ◆ Md. 200-210 : **Maden suları ve kaplıcalar...**
- ◆ Md. 211-234 : **Mezarlıklar**, ölü gömülmesi (defni) ve taşınması (nakli) ...

Umumi Hıfzıssıhha Yasası (1930)

- Md. 235-243 : İçme ve kullanma suları
- Md. 244-249 : Kanalizasyon ve atık sular..
- Md. 250-257 : Konut hijyeni kuralları..
- Md. 258-261 : Han, otel, hamam, genel yerler.
- Md. 262-267 : Yeni kurulacak kent ve kasabalar...
- Md. 268-275 : Sağlığa aykırı kurumlar (Sağlık Sakıncalı Kurumlar = Gayri Sıhhi Müesseseler). Ancak bu konuda Büyükşehir Belediyeleri Yasası ve Çevre Yasası'nda da kurallar vardır.
- Md. 276-281 : Tıbbi istatistik ve propaganda, sağlık eğitimi..
- Md. 282-302 : Ceza kuralları..

Umumi Hıfzıssıhha Yasası (1930)

Yasa'nın öngördüğü İl ve İlçe Hıfzıssıhha Meclisleri önemli kurumlardır. İl ve İlçede genel sağığı ilgilendiren konularda bağlayıcı kararlar alma yetkisi ile donatılmışlardır. İlde vali, ilçede kaymakam başkanlığında toplanırlar. İlde Sağlık Müdürü, ilçede varsa İlçe Sağlık Müdürü, yoksa Sağık Grup Başkanı veya ilçe hastanesi başhekimisi veya öneclikle *İlçe Halk Sağığı Müdürü*, bu Kurulun doğal üyesidir.

Umumi Hıfzıssıhha Yasası (1930)

Özellikle **bulaşıcı-salgın hastalık durumlarında** bu Kurulların toplantıya çağrılarak alınacak önlemlerin sektörlerarası işbirliği temelinde geliştirilmesi büyük önem taşır. Öbür sektörlerin sağlık sorunları ile ilişkilendirilmesi ve olanaklarından yararlanılması son derece gereklidir. Çünkü kamu sağlık sektörüne doğrudan ayrılan kaynaklar oldukça dardır. Özellikle koruyucu sağlık hizmetleri için ayrılan kaynaklar olağanüstü sınırlıdır. Ayrıca hastalık salgınları yalnızca sağlık sektörünün çabaları ile önlenemez. Milli Eğitim, Belediye.. ile işbirliği sıklıkla gereklidir.

Umumi Hıfzıssıhha Yasası (1930)

Öte yandan, bu Kurulların kararlarıyla okullar, işyerleri, han, hamam, otel benzeri kamuya açık yerler kapatılabilir. **Zorunlu aşı**, dezenfeksiyon, tuvalet, su ve gıda hijyeni kuralları konabilir. Bu kararlar uygun araçlarla -örn. TV, belediye sesbüyütürleri (*hoparlörleri*), posterler ile yöre halkına duyurulunca yaptırım gücü kazanır. Bu kurallara uymayanların, **-3 aya dek hapis dahil** cezalandırılabilirmeleri olanağı doğar. Yasa'nın **72. maddesi**, bulaşıcı / salgın hastalıklarda alınacak önlemleri ayrıca saymaktadır. **Önemli bir maddedir, akılda tutulmalıdır.**

657 Sayılı Devlet Memurları Yasası (1965)

657 sayılı yasanın önemli disiplin maddeleri:

Başvuru (Müracaat), Şikâyet ve Dava Açma : Md. 21,
Disiplin cezaları : Md. 125 vd.

Disiplin cezalarına itiraz : Md. 135-136

Yıllık izin : Md. 102-3 / Mazeret (Özür) izni : Md. 104

Hastalık izni : Md. 105; Hastalık raporları : Md. 107

(Raporları Verecek Hekim ve Sağlık Kurulları Hk. Yönetm.)

Aylıksız izin : Md. 108 / Siciller : Md. 109-111

Devlet Memurlarının Şikâyet ve Müracaatları Hk. Yönetm.

Md 4a : Memur / Md. 4b : Sözleşmeli Personel

Md. 4c : Geçici personel / Md. 4d : İşçiler..

Ceza Muhakemeleri Yasası...

Hapis cezası ve güvenlik önlemleri temel ilkelerini düzenleyen 13.12.2004 tarih 5275 sayılı CMK (Ceza Muhakemeleri Kanunu) md. 16/2'de, **saniğın hastalığı** nedeniyle uygulanacak süreç şöyledir:

“... öbür hastalıklarda cezanın infazına resmi sağlık kuruluşlarının mahkûmlara ayrılan bölümlerinde devam olunur. Ancak bu durumda bile **hapis cezasının infazı mahkûmun yaşamı için kesin bir tehlike oluşturuyorsa, cezasının infazı iyileşinceye dek geri bırakılır.**”

(E.Org. Ergun Saygın bu bağlamda tahliye edildi; Şubat 2013)

Ceza Muhakemeleri Yasası...

Madde 16/3, “Yukarıdaki fıkralarda belirtilen ‘geri bırakma’ kararı, **Adli Tıp Kurumu**’nca düzenlenen ya da Adalet Bakanlığı’nca belirlenen tam donanımlı **hastanelerin sağlık kurullarınca** düzenlenip Adli Tıp Kurumu’nca onaylanan rapor üzerine infazın yapıldığı yerin Cumhuriyet Başsavcılığınca verilir.”

(Prof. Fatih Hilmioğlu hk. Adli Tıp Kurumu’nun raporu 2 yıl boyunca güncellenmedi. Sağlığı kritik derecede bozuldu.. Şubat 2013’te ÖY Mahkeme yeniden Adli Tıp’a yolladı..?!)

Ceza Muhakemeleri Yasası...

(Yasa no 5271, Resmi Gazete 17/12/2004, no 25673)

GÖZLEM ALTINA ALINMA

Madde 74: Fiili işlediği yolunda güçlü kuşkular bulunan “*şüpheli*” (*suspect*) veya sanığın *akıl hastası* olup olmadığını, akıl hastası ise ne zamandan beri hasta olduğunu ve bunun, kişinin davranışları üzerindeki etkilerini saptamak için; **uzman hekimin** önerisi üzerine, C. Savcısının ve savunmanın (müdafinin, avukatın) dinlenmesinden sonra resmî bir sağlık kurumunda gözlem altına alınmasına, **soruşturma** evresinde sulh ceza yargıcı, **kovuşturma** evresinde mahkeme tarafından karar verilebilir. **Gözlem süresi** 3 haftayı geçemez. Bu sürenin yetmeyeceği anlaşılırsa, resmî sağlık kurumunun istemi üzerine, her kezinde 3 haftayı geçmeyen ek süreler verilebilir; ancak **sürelerin toplamı üç ayı geçemez.**

Zorunlu Hizmet Yasası..

RG no : 25866, tarih 05.07.2005 / Yasa

**Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu, Sağlık Personelinin
Tazminat ve Çalışma Esaslarına Dair Kanun,
Devlet Memurları Kanunu ve Tababet ve
Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun ile
Sağlık Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri
Hakkında Yasa Gücünde Kararname'de
Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yasa**

(Yasa No. 5371, Kabul Tarihi : 21.6.2005)

Zorunlu Hizmet Yasası..

6. grup ilçe merkezlerine bağlı yerleşim yerlerinde 300,
5. grup ilçe merkezlerine bağlı yerleşim yerleri ile 6. grup ilçe merkezlerinde 350,
4. grup ilçe merkezlerine bağlı yerleşim yerleri ile 5. grup ilçe merkezlerinde 400,
3. grup ilçe merkezlerine bağlı yerleşim yerleri ile 4. grup ilçe merkezlerinde 450,
2. grup ilçe merkezlerine bağlı yerleşim yerleri ile 3. grup ilçe merkezlerinde 500,
1. grup ilçe merkezlerine bağlı yerleşim yerleri ile 2. grup ilçe merkezlerinde 550,

Birinci grup ilçe merkezlerinde 600 gün zorunlu hizmet..

AİLE HEKİMLİĞİ YASASI

(Md. 5) Aile hekimliği hizmetleri ücretsizdir; acil durumlar dışında, haftada 40 saatten az olmamak koşuluyla ilgili aile hekiminin istemi ve o yerin sağlık yönetiminde onaylanan çalışma saatleri içinde yerine getirilir. Aile hekimliği uygulamasına geçilen yerlerde acil durumlar ve zorlayıcı (mücbir) nedenler dışında, kişi hangi sosyal güvenlik kuruluşuna bağlı olursa olsun, aile hekiminin sevki olmaksızın sağlık kurum ve kuruluşlarına başvuranlardan **katkı payı** alınır. Alınacak katkı payı tutarı Sağlık, Maliye ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik bakanlıklarınca ortaklaşa belirlenir.

Aile hekimliği uygulamasına geçilen yerlerde, öbür yasaların aile hekimliği hizmetleri kapsamındaki hizmetlerin sunumu ile sevk ve başvuruya ilişkin hükümleri uygulanmaz.

Tam Gün Hk. Yasa Gücünde Kararname-1

«Adalet Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve KHK'lerde Değişiklik Yapılması Hakkında KHK»

(650 sayılı YGK; RG no : 28037, 26 Ağustos 2011)

MADDE 40 : 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Yasası'nın;
a) 36. maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Yükseköğretim kurumlarının kadrolarında bulunan öğretim elemanları, yasalarda belirtilen durumlar dışında 657 sayılı Devlet Memurları Yasası'nın 28. maddesine bağlıdır.

Ancak **öğretim üyeleri**, yükseköğretim kurumlarında yalnızca eğitim ve araştırma etkinliklerinde bulunmak ve döner sermaye kapsamında gelir elde edilen hizmetlerde çalışmamak koşuluyla, mesai saatleri dışında yükseköğretim kurumlarından başka yerlerde mesleki çalışmada bulunabilir ve meslek veya sanatlarını serbestçe yürütebilir.

Tam Gün adı ile bilinen ve 21.1.2010'da kabul edilen 5947 sayılı yasa ile 1219 sayılı yasanın 12. md.sinde 650 sayılı YGK ile getirilen sınırlamaları Anayasa Mahkemesi'nce iptal edildi (E. 2010/29, K. 2010/90 sayılı kararı, AYM web sitesi, 18.7.11).

Tam Gün Hk. Yasa Gücünde Kararname-2

«Adalet Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve KHK'lerde Değişiklik Yapılması Hakkında KHK»

(650 sayılı YGK; RG no : 28037, 26 Ağustos 2011)

...Yükseköğretim kurumlarından başka yerlerde çalışan öğretim üyelerine 58. md. ile 27/6/1989 tarih ve 375 sayılı KHK'nin ek 3. md. uyarınca ek ödeme yapılmaz; bunlar rektör, dekan, enstitü, yüksekokul ve konservatuvar müdürü, bölüm başkanı, anabilim ve bilim dalı başkanı, başhekim ve bunların yardımcısı olamaz.”

b) Geçici 58. md.'den sonra gelmek üzere şu geçici madde eklenmiştir :
“**GEÇİCİ MADDE 59 – Yükseköğretim kurumları dışında mesleki faaliyette bulunmak ve meslek veya sanatlarını serbest olarak yürütmek isteyen öğretim üyelerine, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak 2 yıla dek ücretsiz izin verilebilir.**” (Md. 41; GATA dahil..)

650 sayılı KHK'nin 36, 38-41. maddelerindeki hekimlere dönük yasaklar, Anayasa Mahkemesince iptal edildi.

(E. 2010/29, K. 2010/90 sayılı kararı, AYM web sitesi, 18.7.11).

Zorunlu Malpraktis Sigortası..

“5947 sayılı Üniversite ve Sağlık Personelinin Tam Gün Çalışmasına ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” (RG : 30.01.10 , sayı : 27478)

Zorunlu mesleki malî sorumluluk (**Malpraktis**) sigortası

*.. Kamu ve özel sağlık kurum ve kuruluşlarında çalışan tabipler, diş tabipleri ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olanlar, **tıbbi kötü uygulama** (**Malpraktis**) nedeniyle kendilerinden istenebilecek zararlar ile kurumlarınca kendilerine yapılacak rüculara karşı **sigorta yaptırmak zorundadır.***

*Bu sigorta priminin yarısı kamu personeli tarafından ödenir.
(8. md. ile 1219 sayılı yasaya Ek 12. md. olarak..)*

Biyogüvenlik Yasası...

Yasa no. 5977; RG no : 27533, 26 Mart 2010

(Yürürlük : RG'de yayımından 6 ay sonra..)

Bu Yasanın amacı; bilimsel ve teknolojik gelişmeler çerçevesinde, **modern biyoteknoloji** kullanılarak elde edilen **genetik yapısı değiştirilmiş organizmalar ve ürünlerinden** kaynaklanabilecek riskleri engellemek, insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevrenin ve biyolojik çeşitliliğin korunması, sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla **biyogüvenlik sisteminin kurulması** ve uygulanması, bu etkinliklerin denetlenmesi, düzenlenmesi ve izlenmesi ile ilgili ilke ve yöntemleri *(usul ve esasları)* belirlemektir.

VETERİNER HİZMETLERİ, BİTKİ SAĞLIĞI, GIDA ve YEM YASASI

Yasa no. 5996; RG no:27610, 13.6.10
(Toplam 50 madde ve ekler..)

Bu Yasanın amacı (Md. 1);

Gıda ve yem güvenilirliğini;

Halk sağlığı,

**bitki ve hayvan sağlığı ile hayvan
islahı ve refahını, tüketici çıkarları ile**

çevrenin korunmasını da

dikkate alarak korumak ve sağlamaktır.

657 sayılı yasada Devlet memurunun iş kazası ve meslek hastalığı

Hastalık izni: Madde 105 – (Değişik: 29/11/1984 - KHK 243/18 md.)

.... Görevlerinden dolayı saldırıya uğrayan memurlar ile görevleri sırasında ve görevlerinden dolayı

bir kazaya uğrayan veya bir meslek hastalığına tutulan memurlar, iyileşinceye dek izinli sayılırlar.

Madde 188 – A) Devlet memurlarının .... ve

görevden doğan kaza ile mesleksel hastalık, ...

durumlarında, gerekli sosyal sigorta yardımları sağlanır.

Bu sigorta yardımları özel kanunlarla düzenlenir.

Bu sigortalardan tanınan hak ve sağlanan yardımlar, genel sosyal sigorta rejimleri ile kabul edilen hak ve yardımlardan az olamaz.

İSG Yasasında Meslek hastalığı

İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası, RG sayı 28339; tarih 30.6.12

-Meslek hastalığı : Mesleksel risklere sunukluk (maruziyet) sonucu ortaya çıkan hastalığı, (md. 3)

-Çalışanın ölümü veya engellilikle (*maluliyetle*) sonuçlanacak biçimde beden bütünlüğünün bozulmasına neden olan

iş kazası veya meslek hastalığı oluştuğunda,

ihmali belirlenen *işyeri hekimi* veya iş güvenliği uzmanının

yetki belgesi askıya alınır. (md. 8) + Para cezası..

- İşveren; bütün iş kazalarının ve *meslek hastalıklarının*

kaydını tutar, gerekli incelemeleri yaparak bunlar ile ilgili

raporları düzenler. (md. 14)

HEKİMİN SIR SAKLAMA YÜKÜMÜ

Hekimlerin *Sır Saklama Yükümlülüğü* ve yargı organları önünde tanıklığı, hekimlerin “sır saklama yükümlülüğü”, daha açık bir anlatımla hekimlik mesleği nedeniyle hastaları hakkında elde ettikleri bilgileri başkaları ile paylaşmamaları, **temel meslek etiği kurallarından biridir.**

HEKİMİN SIR SAKLAMA YÜKÜMÜ

“Tıbbi Deontoloji Tüzüğü” nün 4. maddesi, hekimin meslek ve sanatın yürütümü nedeniyle öğrendiği **sırları, yasal zorunluluk olmadıkça açıklayamayacağını** kurala bağlamaktadır. Aynı maddede, bilimsel bir etkinlik söz konusu olsa bile, özellikle **hastanın kimliğinin açıklanamayacağı kesin olarak kurala bağlanmakta** ve özel olarak vurgulanmaktadır.

Yine tüzüğün 44. maddesi, hekimlerin bu Tüzük kuralalarına aykırı davranışları durumunda haklarında disiplin hükümleri uygulanacağını öngörmektedir (*TTB tarafından*).

CEZA İNFAZ KURUMLARININ YÖNETİMİ ile CEZA ve GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA TÜZÜK

*(Bakanlar Kurulu karar tarihi - sayısı; 20/03/2006;
2006/10218; RG 06/04/2006, sayı 26131)*

SAĞLIK SERVİSİ

Madde 25 - (1) Kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini cezaevi tabibinin başkanlığında yerine getiren servistir.

Sağlık servisinde **cezaevi tabibi**, dış tabibi, eczacı, veteriner, diyetisyen, sağlık memuru ve hayvan sağlık memuru görev yapar.

CEZA ve GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA YASA

*(Yasa no 5275, kabul tarihi 13/12/2004, yayımlandığı
R. Gazete 29/12/2004, sayı:25685)*

Md. 78 : (1) Kurumun sağlık koşullarının düzenlenmesi, hükümlünün acil veya olağan muayene ve tedavisi **kurumun hekimi** tarafından yapılır. Genel veya hastalık nedeniyle yapılan tüm muayene ve tedavi sonuçları, sağlık izleme kartına işlenir ve dosyasında saklanır.

(2) Sağlık Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile üniversitelerin sağlık kuruluşları, hükümlülerin tedavileri bakımından gerekli yardımları yapmakla görevlidirler.

(3) Rızası olsa bile hiçbir hükümlü üzerinde tıbbî deney yapılamaz.

CEZA İNFAZ KURUMLARININ YÖNETİMİ ile CEZA ve GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA TÜZÜK

*(Bakanlar Kurulu karar tarihi - sayısı; 20/03/2006; 2006/10218;
RG 06/04/2006, sayı 26131)*

Cezaevi tabibinin görevleri-1

- a) Kurumun sağlık koşullarını düzenleyerek, hükümlülerin ve kurum personelinin muayene ve tedavilerini yapar,
- b) Kurumun sağlık koşullarını bozan hareketlerin önlenmesi amacıyla, tedavi olmayı reddedenleri ve kurumun sağlığını bozacak biçimde davrananları kurumun en üst amirine bildirir,

.....

CEZA İNFAZ KURUMLARININ YÖNETİMİ ile CEZA ve GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA TÜZÜK

*(Bakanlar Kurulu karar tarihi - sayısı; 20/03/2006; 2006/10218;
RG 06/04/2006, sayı 26131)*

Cezaevi tabibinin görevleri-2

c) Kurumda ortaya çıkan hastalıklar ve bu hastalıkların önlenmesi için alınacak önlemler ile ayrıca iaşenin (yemeğin) kalitesine, miktarına ve dağıtım biçimlerine, hükümlülerle personelin temizliğine, kurumun sıhhi tesisat, ısıtma, aydınlatma ve havalandırma tesislerinin sağlık koşullarına elverişli işleyip işlemediğine, beden eğitimi ve spor etkinliklerinin sağlık koşullarına uygun yürütülüp yürütülmediğine ilişkin hususları belirlemek amacıyla, kurumu ayda en az bir kez denetleyerek hazırlayacağı raporu kurumun en üst amirine sunar ve sağlık istatistiklerini düzenler, ...

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ KANUNU

Yasa no. 6331, Resmî Gazete sayı : 28339, 30 Haziran 2012

Madde 14 :

(3) **İşyeri hekimi** veya sağlık hizmeti sunucuları;
meslek hastalığı ön tanısı koydukları olguları,
SGK (Sosyal Güvenlik Kurumu) tarafından yetkilendirilen
sağlık hizmeti sunucularına sevk eder. *(3 Meslek Hastalıkları
Hastanesi + Kamu Üniv. Hast. + S. Bak. Eğitim-Arşt. Hast.)*

(4) Sağlık hizmeti sunucuları, kendilerine bildirilen
iş kazalarını; yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucuları ise
meslek hastalığı »tıbbi« tanısı koydukları olguları
en geç on gün içinde SGK'na bildirir.

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

TÜZÜKLER...

Yalnızca aşağıdaki tüzüğe yer veriliyor..

➤ **Gıda Maddelerinin ve Umumi Sağlığı İlgilendiren Eşya ve Levazımın Hususi Vasıflarını Gösteren Tüzük** (*GMT, 713 md.*).

Bu Tüzük *Umumi Hıfzıssıhha Yasası* 'na dayalı (*1593 sayılı, 1930 tarihli*) ancak bu yasanın gıda ile ilgili 181-99. md.leri kaldırıldı. Gıda denetimi, «**Su dışında**» Gıda Tarım Hayvancılık Bakanlığı'na bırakıldı..

Bu tüzükler kaldırılarak yönetmeliklere dönüştürüldü.. Sağlık Bakanlığı Örgütlenmesi ile Görev ve Yetkilerini düzenleyen 181 sayılı YGK (1983) (yasa gücünde kararname, KHK) 2.11.11 tarihli 663 sayılı YGK ile yürürlükten kaldırılınca, o YGK'ye dayalı tüzükler yasal dayanaklarını yitirdi.

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

YÖNETMELİKLER-1 (120+ adet)

- 1 **Aile Hekimliği Uygulama Yönetmeliği**, (RG : 25.05.2010)
- 2 "Sağlık Tesislerinin, Kiralama Karşılığı Yapıtırılması ile Tesislerdeki Tıbbî Hizmet Alanları Dışındaki Hizmet ve Alanların İşletilmesi Karşılığında Yenilenmesine Dair Yönetmelik" (22.07.2006) ile **kamu özel ortaklığı** modelinin sağlık alanında uygulanmasına başlamış, bu uygulamaları yürütebilmek için *Kamu Özel Ortaklığı Daire Başkanlığı* oluşturulmuştur.
- 3 **Sözleşmeli Sağlık Personeli Atama ve Nakil Yönetmeliği** (2003)
- 4 **İçilebilir Nitelikteki Suların İstihsalı (Üretimi), Ambalajlanması, Satışı ve Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik** (2001)
- 5 **Akupunktur Tedavisi Uygulanan Özel Sağlık Kuruluşları İle Bu Tedavinin Uygulanması Hakkında Yönetmelik** (2002)
- 6 **Vücut Dışında Kullanılan Tıbbi Tanı Ürünleri Yönetmeliği** (*Holter vb.*)

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

YÖNETMELİKLER-2

- 7 İyi Laboratuvar Uygulamaları Prensipleri ve Test Laboratuvarlarının Belgelendirilmesine İlişkin Yönetmelik 25.06.2002
- 8 İyi Laboratuvar Uygulamalarının Denetlenmesi ve Çalışmaların Kontrolüne İlişkin Yönetmelik (25.08.2002)
- 9 Oyuncaklar Hakkında Yönetmelik (17.05.2002)
- 10 Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliği (1997)
- 11 Nüfus Planlaması Hizmetlerini Yürütme Yönetmeliği (09.10.1983)
- 12 Nüfus Planlaması Hizmetlerini Yürütecek Personelin Eğitimi, Görev, Yetki ve Sorumlulukları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetm. (23.08.2002)

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

YÖNETMELİKLER-3

- 13 **Gıda** Üretim ve Satış yerleri Hk. Yönetm., 10.07.96
- 14 Özel **Gıda** Kontrol Laboratuvarlarının Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik, 09.04.2000
- 15 Kalıtsal Kan Hastalıklarından Hemoglobinopati Kontrol Programı ile Tanı ve Tedavi Merkezleri Yönetmeliği, 24.10.2002
- 16 Organ ve Doku Nakli Hizmetleri Yönetmeliği
- 17 Vücuda Yerleştirilebilir Aktif Tıbbi Cihazlar Yönetm., 12.03.2002 (*Pace maker, kontraseptif implantlar*)
- 18 Tıbbi Cihaz Yönetmeliği, 13.03.2002
(2.11.11 tarihli **663 sayılı YGK** /md. 27 ile
«**Türkiye İlaç ve Tıbbî Cihaz Kurumu**» kuruldu.

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

YÖNETMELİKLER-4

- 19 Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları ile Onaylanmış Kuruluşlara İlişkin Yönetmelik
- 20 "CE" Uygunluk İşaretinin Ürüne İliştirilmesine ve Kullanılmasına İlişkin Yönetmelik
- 21 Üremeye Yardımcı Tedavi (ÜYTE) Merkezleri Yönetmeliği (RG : 31.03.2001, sayı : 24359)
- 22 Kanser Erken Teşhis ve Tarama Merkezleri (KETEM) Yönetm., (sayıları 130'a yaklaştı..)
- 23 Sağlık Bakanlığı Arşiv Yönetmeliği (17.02.1989)
- 24 **Tıpta Uzmanlık Yönetmeliği**

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

YÖNETMELİKLER-5

- 25 Kan Ürünlerinin Ruhsatlandırılmasına İlişkin Yönetmelik (20.05.2002)
- 26 Sağlık Bakanlığı Sicil Amirleri Yönetm. (08.03.1995)
- 27 Sağlık Bakanlığı Disiplin Amirleri Yönt. (08.03.1995)
- 28 İlk Yardım Yönetmeliği (22.05.2002)
- 29 Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği
- 30 Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği (02.10.1986)
- 31 Gürültü Kontrol Yönetmeliği (11.12.1986)

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

YÖNETMELİKLER-6

- 32 Gayrısıhhi Müesseseler Yönetmeliği (26.09.1995)
- 33 Özel Hastaneler Yönetmeliği (27.03.2002)
- 34 Tıpta ve Dişhekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetm.
(RG: 27292, 18.7.2009) (**TUS ve DUS**)
- 35 Turizm Yatırım, İşletme ve Kuruluşlarının Denetimi
Hakkında Yönetmelik (19.4.1983)
- 36 Çevresel Etki Değerlendirmesi (**ÇED**) Yönetmeliği
(23.06.1997)
- 37 **Gıda** İşinlama Yönetmeliği

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

YÖNETMELİKLER-7

38 Sağlık Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliği

39 Sağlık Bakanlığı Atama Nakil Yönetmeliği

(08.06.04; 22.10.09'da, 2011'de değişiklik gördü..)

40 Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetm.

41 Klinik Araştırmalar Hakkında Yönetmelik

(RG: 28030, 19.08.2011)

42 Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı Yönetm.

43 Genetik Hastalıklar Tanı Merkezleri Yönetmeliği

(10.06.1998)

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

YÖNETMELİKLER-8

- 44 Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik (09.03.2000)
- 45 Güzellik ve Estetik Amaçlı Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik (12.05.2003)
- 46 Devlet Memurlarına Verilecek Hastalık Raporları ile Hastalık ve Refakat İznine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (29.10.2011, RG:28099)
- 47 Halkın Sağlık Eğitimi Yönetmeliği (RG: 06.08.2000)
- 48 **Tıbbi Atıklar**ın Kontrolü Yönetm. (RG: 22.07.2005)

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

YÖNETMELİKLER-9

49 Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezleri
(AÇS-AP) Yönetmeliği *(ASM'ler açılıp çoğu kapatıldı !?)*.

50 Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama
Esaslarına Dair Yönetmelik 08.05.1988

51 Ambulanslar ile Özel Ambulans Servisleri ve
Ambulans Hizmetleri Yönetmeliği 08.07.2001

52 Acil Sağlık Hizmetleri Yönetmeliği 11.05.2000

* * * * *

Bunlara ek ~60 Yönetmelik daha var...

Türkiye’de Kamu – Özel Ortaklığı

Sağlık Bakanlığı, 22.07.2006’da yürürlüğe giren

*“Sağlık Tesislerinin, Kiralama Karşılığı
Yaptırılması ile Tesislerdeki Tıbbî Hizmet Alanları
Dışındaki Hizmet ve Alanların İşletilmesi
Karşılığında Yenilenmesine Dair Yönetmelik”*

ile kamu - özel ortaklığı modelinin sağlık alanında uygulanmasına başlamış, byu amaçla **Kamu Özel Ortaklığı Daire Başkanlığı** oluşturulmuştur..

(Bu uygulama, ülkemiz sağlık sistemi için yıkım getirebilir!)

RADYASYON GÜVENLİĞİ YÖNETMELİĞİ

(TAEK yasası gereği; RG : 24.03.2000 / 23999)

Kişisel dozimetre zorunluluğu

Madde 21 - Yıllık dozun, izin verilen düzeyin 3/10'unu aşma olasılığı bulunan **Çalışma Koşulu A durumunda** görev yapan kişilerin, kişisel **Dozimetre** kullanması zorunludur.

(29.09.04'te 25598 sayılı RG'de yayımlanan **Radyasyon Güvenliği Yönetmeliği**'nde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik ile değiştirilmiştir). **Yılda 6 kez TAEK'e yollanır..**

Koruyucu giysi ve donanım

Madde 22 - Yapılan işin niteliğine uygun **koruyucu giysi** ve donanım (teçhizat) kullanılır.

Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği

Bu Yönetmeliğin **Sağlık Denetimi (Kontrolü)** üst başlıklı 10. maddesi şöyledir :

“ Kolluk (Polis ve Jandarma) güçleri tarafından gözaltına alınan kişilerin doktor denetiminden geçirilerek yakalanma anındaki durumları belirlenir.

Tıbbi muayene, kontrol ve sağaltım, Adli Tıp Kurumu veya resmi sağlık kuruluşlarınca ücretsiz yapılır. ”

İNSANİ TÜKETİM AMAÇLI SULAR HAKKINDA YÖNETMELİK

(Resmi Gazete Tarihi: 17/02/2005, no : 25730)

• İçme Suyu :

Jeolojik koşulları uygun jeolojik birimlerin içinde doğal olarak oluşan, bir çıkış noktasından sürekli akan veya teknik usullerle çıkarılan ve Bakanlıkça uygun görülen **dezenfeksiyon, filtrasyon, çöktürme, saflaştırma** vb. işlemler uygulanabilen ve parametre değerlerinin eksiltilmesi veya artırılarak Ek-1'deki parametre değerleri elde edilen, etiketleme gerekliliklerini karşılayan ve satış amacı ile ambalajlanarak piyasaya sunulan yer altı sularıdır.

İNSANİ TÜKETİM AMAÇLI SULAR HAKKINDA YÖNETMELİK

(Resmi Gazete : 17/02/2005, no : 25730)

- İçme-Kullanma Suyu :

Genel olarak içme, yemek yapma, temizlik ve öbür evsel amaçlar ile, gıda maddelerinin ve öbür insani tüketim amaçlı ürünlerin hazırlanması, işlenmesi, saklanması ve pazarlanması amacıyla kullanılan; kökenine bakılmaksızın, orijinal haliyle ya da arıtılmış olarak ister kaynağından isterse dağıtım ağından sağlanan ve Ek-1' deki parametre değerlerini sağlayan ve ticari amaçla satışa sunulmayan sulardır.

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

YÖNERGELER -1 (~110 adet)

- 1 Sağlık Bakanlığı Birinci Basamak Sağlık Kuruluşlarının Açılması, Kapatılması ve Bunlara Ad Verilmesi Hakkında Yönergede değişiklik yapılması ile ilgili Yönerge, (28.08.2003)**
- 2 Güzellik Merkezlerinde Yapılacak Tıbbi Uygulamalar ile İlgili Sertifika Eğitimi ve Eğitim Verecek Merkezlerin Nitelikleri, Tespiti, Çalışma Usul ve Esaslarına İlişkin Yönerge**
- 3 Sağlık Bakanlığı'na Bağlı Döner Sermayeli Kurum ve Kuruluşlarda Görevli Personele Döner Sermayeden Ek Ödeme Yapılmasına İlişkin Yönerge (18.06.2003)**

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

YÖNERGELER-2 (~ 110 adet)

- 4 Sürücü Adayı Sağlık Raporu Düzenlenmesi Hakkında Yönerge (20.09.2002)**
- 5 Yüksek Sağlık Şûrası Çalışma Yönergesi (19.12.2000)**
- 6 İl Kanser Kontrol Koordinatörlüğü Yönergesi (18.12.2002)**
- 7 Halk Sağlığı Laboratuvarlarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönerge (10.10.2002)**
- 8 Sağlık Bakanlığı Yangın Önleme ve Söndürme Yönerg.**
- 9 Kanser Olguları Hakkında Bilgi Toplama Formu Yöner.**

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

YÖNERGELER -3 (~ 110 adet)

10 Ulusal Organ ve Doku Nakli Koordinasyon Sistemi

Yönergesi (30.01.2001)

11 Yataklı Tedavi Kurumları Kalite Yönetimi

Hizmet Yönergesi (30.10.2001)

12 Yataklı Tedavi Kurumları Tıbbî Kayıt ve Arşiv

Hizmetleri Yönergesi (06.11.2001)

13 Sağlık Bakanlığı Özel Hastaneler ve Diyaliz Merkez-

lerinin Ruhsatlandırılmasına Ait Yönerge (02.02.1998)

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

YÖNERGELER -4 (~ 110 adet)

14 Doku Tipleme Laboratuvarları Yönergesi (26.02.2001)

15 Göz Bankası ve Kornea Nakli Mrk. Yönr. (26.02.2001)

16 Kemik İliği Nakli Merkezleri ve Kemik İliği Nakli

Doku Bilgi İşlem Merkezleri Yönergesi (26.02.2001)

17 Karaciğer Nakli Merkezleri Yönergesi (26.02.2001)

18 Kalp, Akciğer, Kalp-Akciğer ve Homogreft Nakli

Merkezleri Yönergesi (26.02.2001)

19 Böbrek Nakli Merkezleri Yönergesi (26.02.2001)

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

YÖNERGELER-5 (~ 110 adet)

20 Sağlık Bakanlığı'na Bağlı Hastanelerde

Özel Sağlık Hizmetleri Verilmesine Dair Yönerge

21 Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hak. Yönerge

22 Kuduz Korunma ve Kontrol Yönergesi (09.05.2001)

23 Aile Hekimliğinin Pilot Uygulandığı İllerde

Toplum Sağlığı Merkezleri (TSM) Kurulması

ve Çalıştırılmasına İlişkin Yönerge..

Bunlara ek ~ 80 Yönerge daha var...

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

GENELGELER (~ 500 adet!)

- 1) Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- 2) Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- 3) Sağlık Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü.
- 4) Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü.
- 5) Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü.
- 6) Sağlık Yatırımları Genel Müdürlüğü.
- 7) Dış İlişkiler ve **Avrupa Birliği** Genel Müdürlüğü.
- 8) Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- 9) *Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü (**İstanbul'da!**)*
  - a) Denetim Hizmetleri Başkanlığı.
  - b) Strateji Geliştirme Başkanlığı.

*663 sayılı
Y GK ile
2.11.11'de
getirilen
örgütlenme*

SAĞLIK BAK. ÖRGÜTLENMESİ (663 sayılı YGK, 2.11.11)

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

TEBLİĞLER (28 adet)

1. Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü

2. (Temel) Sağlık Hizmetleri Genel Md.

(Çok büyük çoğunluğu, yapısı değişen bu Gn. Md.lükler kaynaklı)

• **1998 İyotlu Tuz Tebliği** :

Sofra tuzuna 25-40 mg/kg potasyum iyodat katılması zorunludur. (Md. 5/f2)

SAĞLIK UYGULAMA TEBLİĞİ-1

SGK - SUT, www.sgk.gov.tr

- 29.08.2008 tarihli Resmi Gazete'nin yinelenen (mükerrer) -27012- sayısında yayımlandı. 01.10.08'de yürürlük aldı.
Çok Sıklıkla değiştiriliyor. En son ... ??
Değişiklikleri SGK, Genelge ile duyuruyor (Tebliğ md. 10)
- Amacı; **SSK**, **Bağ-Kur** ve **Emekli Sandığı** kapsamında sağlık işlemlerinde **uygulama birliği** sağlamak.
- Sigortacılık hizmetlerinden kaynaklanan farklılıklar nedeniyle; **sağlık yardımlarından yararlanma koşulları**, **yararlanma süresi**, sağlanan sağlık yardımları vb. uygulamalar, devredilen kurumların sigortacılık mevzuatı doğrultusunda yürütülür.

SAĞLIK UYGULAMA TEBLİĞİ-2

SGK - SUT, www.sgk.gov.tr

- **Tebliğ**, sağlık yardımları SGK tarafından karşılanan, GSS'lı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin (*bağımlılarının*), Kurumca finansmanı sağlanan sağlık hizmetleri, gündelik, yol ve eşlikçi (refakatçi) giderlerinden yararlanma ilke ve yöntemleri ile bu hizmetlere ilişkin

Sağlık Hizmetleri Fiyatlandırma Komisyonunca belirlenen ödenecek bedelleri kapsar. (*9 punto ile 62 sayfa!*)

SUT, sıklıkla, RG'de yayımlanan Genelgelerle yenileniyor. 5510 sayı ve 01.10.08'de yürürlük alan

Sosyal Güvenlik ve Genel Sağlık Sigortası Yasası uyarınca, **SGK Başkanlığı**'nca çıkarılıyor.

SAĞLIK UYGULAMA TEBLİĞİ-3

SGK - SUT, www.sgk.gov.tr

- Sağlık hizmeti sunucularını tanımlayan ve buralardan alınacak hizmetlere ilişkin geri ödeme koşullarını düzenleyen SGK Tebliği'ne göre (SUT), **acil durum**;
- “Birden gelişen hastalık, kaza, yaralanma ve benzeri durumlarda olayın meydana gelmesini izleyen ilk 24 saat içinde tıbbi müdahale gerektiren durumlar ile ivedilikle tıbbi müdahale yapılmadığı veya başka bir sağlık kuruluşuna götürme durumunda yaşamın ve / veya sağlık bütünlüğünün yitirme riskinin doğacağı kabul edilen durumlar.” ve bu durumlarda sağlanan sağlık hizmetlerinin “**acil sağlık hizmeti**” sayılacağı belirtilmektedir.

SAĞLIK UYGULAMA TEBLİĞİ-4

Sosyal Güvenlik Kurumu: SUT, www.sgk.gov.tr

- (1) **Sevker**, tanı (teşhis) ve sağaltımın (tedavinin) sağlanabildiği en yakın yere yapılır.
- (2) .. Sağlık kurum veya kuruluşlarındaki yatarak tedavileri Kurumca (SGK) karşılanan kişiler için, hekim veya dış hekimi tarafından düzenlenen **eşlikçi** (refakatçi) kalınması gerektiğinin tıbben gerekli görüldüğünü belirtir belgeye dayanılarak, eşlikçinin yatak ve yemek giderleri 1 kişi ile sınırlı olmak üzere Kurumca karşılanır. **18 yaşını doldurmamış çocuklar (küçükler) için eşlikçi kalınmasının tıbben gerekli görülmesi koşulu aranmaz.**

“EK ÜCRET” ALINMAYACAK SAĞLIK HİZMETLERİ

01.04.2010 tarihli **SUT** (*Sağlık Uygulama Tebliği*) 3.3.3. bölümü

1. Acil durumlar nedeniyle sunulan sağlık hizmetleri
2. Yoğun bakım hizmetleri
3. Yanık sağaltımı hizmetleri
4. Kanser sağaltımı
(Radyoterapi, kemoterapi, radyoizotop sağaltımı)
5. Yeni doğana verilen sağlık hizmetleri
6. Organ, doku ve kök hücre aktarımları
7. Doğumsal anomaliler için yapılan cerrahi işlemlere yönelik sağlık hizmetleri
8. Diyaliz sağaltımı
9. Kardiyovasküler cerrahi işlemleri

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'ndan bir Tebliğ..

“İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Tehlike Sınıfları Listesi Tebliği”

(25.11.09 tarih ve 27417 sayılı RG)

kapsamında **tehlike sınıfı**nın belirlenmesi ve
çalışan sayısına göre **İş Güvenliği Uzmanı** ve
İşyeri Hekiminin yasal olarak çalışma yapması
gereken sürelerin hesaplanması..

Sağlık Bakanlığı'ndan Tebliğ..

BULAŞICI HASTALIKLARIN İHBARI ve BİLDİRİM SİSTEMİ HAKKINDA TEBLİĞ

(RG : 6.11.2004, sayı 25635)

- 1. Küme** "A Grubu Bildirimi Zorunlu Bulaşıcı Hastalıklar" 23 hst.
- 2. küme**, "B Grubu Bildirimi Zorunlu Bulaşıcı Hastalıklar" 4 hst.
- 3. küme**, "C Grubu Bildirimi Zorunlu Bulaşıcı Hastalıklar" 15 hst.
- 4. küme**, "D Grubu Bildirimi Zorunlu Bulaşıcı Hastalıklar" 9 hst.

Bildirimi Zorunlu Bulaşıcı Hastalık sayısı toplam 51'dir.

“İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmeliğin Uygulanmasına İlişkin **Tebliğ**”

Tebliğle, işyeri sağlık ve güvenlik birimlerinin kuruluş ve işleyişi, ortak sağlık ve güvenlik birimleri ve eğitim kurumlarının yetkilendirilmeleri için başvuru yöntemi ve istenilen belgeler, belgelendirme ve çalışma esaslarına ilişkin alınacak önlem ve uygulamalar açıklığa kavuşturuldu.

15 Ağustos 2009'dan önce **İşyeri Sağlık Birimleri** bulunan işverenler, bu birimlerini “**İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi**” olarak düzenleyecekler. Bu birimlerde; 50 ve daha çok işçi çalıştıran bütün işyerlerinde en az 1 **işyeri hekimi**, sanayiden sayılan işlerin yapıldığı işyerlerinde ise en az 1 **iş güvenliği uzmanı** görevlendirilecektir.

(Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 5.6.10)

SAĞLIK BAKANLIĞI MEVZUAT LİSTESİ

Şubat 2013, www.saglik.gov.tr

PROTOKOLLER

Adalet Bakanlığı ile Ankara Üniversitesi arasında yapılan bir Protokol gereği, Adli Tıp Kurumu'ndan, **sahipsiz veya sahibince alınmayan cenazelerin**, 15 gün bekletildikten sonra Anatomi Anabilim Dalı'na verilmesi ve burada **1 yıl bekletildikten sonra** eğitim ve araştırmada (*kadavra olarak*) kullanılma olanağının sağlandığı...

KILAVUZLAR..

Endikasyon Dışı İlaç Kullanım Kılavuzu

(2009/36 sayı ve 08.06.2009 tarihli Genelge eki)

Bir ilacın ruhsatlı endikasyonu ve prospektüs dozu dışında kullanımı *(off label use)*, ancak Sağlık Bakanlığı'nca verilen onayla olanaklıdır.

Tanım : *Ülkemizde onaylanmış endikasyonların dışında ve / veya standart dozların üstünde ilaç kullanımı ile ülkemizde henüz ruhsatlandırılmamış ilaçların kişisel tedavi amacıyla yurt dışından getirilerek kullanımı hususları*

“endikasyon dışı ilaç kullanımı” olarak adlandırılmaktadır.

Md. 15 : Bu Kılavuz kapsamına girmeyen yineleyen başvurular ve izinsiz endikasyon dışı ilaç kullanımında Bakanlıkça 5237 sayılı Türk Ceza Yasası'nın 90. maddesi gereğince işlem yapılacaktır.

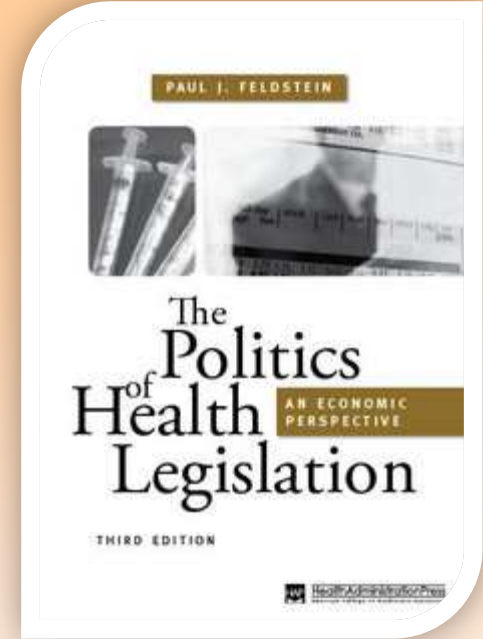
Sağlık mevzuatımız çok kapsamlı..

**Sağlık mevzuatımız
kapsamında
çok sayıda yasa, yönetmelik
ve alt mevzuat metni var.**

**Çok özet bir derleme,
bu 2 derste sunulmuştur.**

**Daha ayrıntılı okumanız
beklenmektedir..**

Özellikle Anayasa ve İHEB'i..

Denis Diderot, hukuk felsefesine 239 yıl önceden ışık tutuyor :

“ Gerçek yasacı halktan başkası olamaz.

Tepeden inme yasalara

halkın saygı duyduğu binde bir görülür.

Ama yasaları kendi yaptı mı; kendi işi bilip yürütecek, koruyacaktır onları.

Bunlar da bir kişinin sorumsuz istekleri değil; birçok insanın kendi mutlulukları, güvenlikleri üstüne birbirine danışarak vardıkları istekler olacaktır. ”

Denis DİDEROT / [*Düşünceler*, 1774]

EKONOMİK ZORLUK ve İNSAN SAĞLIĞI

**“Hiçbir ekonomik zorunluk,
insan sağlığına zarar
verecek bir işlemin
nedeni olamaz..”**

***(İHEB) İNSAN HAKLARI
EVRENSEL BİLDİRGESİ - 1948***

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

10 Aralık 1948 tarihli bu Bildirge'nin

25. maddesi aşağıdadır :

“HER - KES; ırk, din, dil, politik inanç,

ekonomik ve sosyal durum

ayrımı gözetmeden;

erişilebilecek en yüksek düzeyde

sağlıklı olma TEMEL hakkına sahiptir.”

İHEB'in Uygulanması için uğraş vermeliyiz..

Halkın sağlığının 3nemi..

*«Ulusun t3m bireylerinin sağlıklı olmaları i7in sağlık koşullarını ger7ekleştirmek, devlet durumunda bulunan siyasal kuruluşların **EN BİRİNCİ** g3revidir.»*

**Gazi Mareşal
Mustafa Kemal ATAT3RK**

Falih Rifkî ATAY...

**“Hukuk ile uygarlık ve
kültürleri arasında
uyum kuramayan toplumlar
mutsuzdur.”**

Çünkü hukuk kuralları;

*Toplum içinde yaşayan insanlar ve insan-devlet
arasındaki ilişkileri düzenleyen, uyulması
Devlet yaptırımıyla zorunlu kılınmış kurallardır.*

Sonuç ve özet.. (1)

Anayasanın 56. maddesi, herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkını tanımakta ve çevreyi koruyup-geliştirme ödevini devlete ve yurttaşa ortak yüküm

kılmaktadır. *Demokratik hukuk devletinde,*

özgür halkın söz ve karar hakkına saygı duyulmaktadır.

Türkiye, insanına örgün ve yaygın olarak, «**yurттаşlık hak ve ödevleri odaklı**» temel hukuk eğitimi vermelidir.

Meslek eğitiminde de yeterli hukuk ve mevzuat öğretimi

kaçınılmazdır. **e-devlet** olanakları bu amaçlarla

daha yoğun ve özenli kullanılmalıdır.

Hedef; «**emeğe saygılı hukukun üstünlüğü**»dür.

Sonuç ve özet.. (2)

Halkın «**demokratik hukuk**»unun üstünlüğüne dayalı hukuk devleti ve toplumu yaratmanın temeli, insanların bu değerlere aşık ve «**erdemli**» yetiştirilmesine bağlıdır.

1948 tarihli, Türkiye'nin de taraf olduğu İHEB;

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi,

KüreselleşTİRmecilerin = Yeni emperyalistlerin

engellemesi aşılıarak, 3. Binyıl için yeniden üretilmeli ve Küre genelinde etkin olarak yaşama geçirilmelidir.

Adaletin; ülkenin (*mülkün*) temeli olduğu unutulmamalı,

Atatürk'ün «**yurtta ve dünyada barış**» savsözü (sloganı);

özünde, «*birleştirici insan hakları*»na dayanmalıdır.

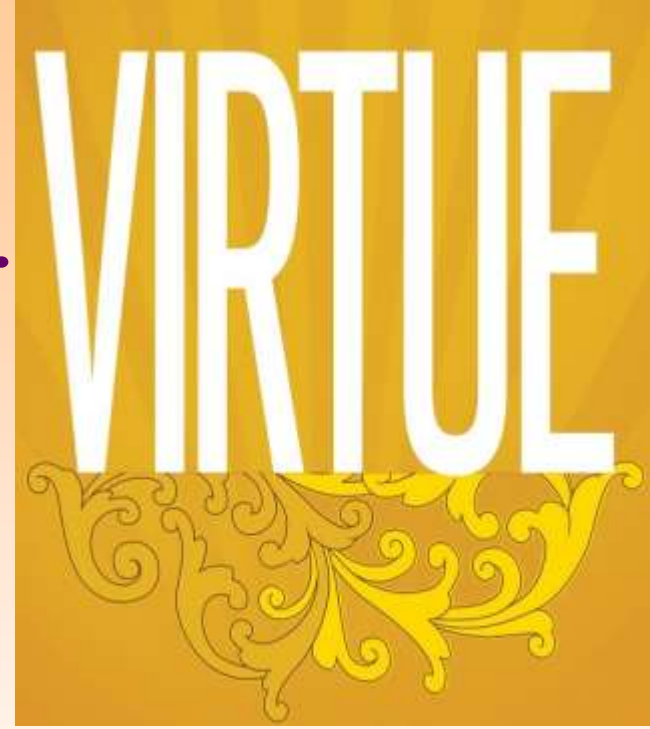
Eğitim y6nlendiriciniz;

- Katılım, katkı ve sabrınız için içtenlikle teŐekk6r eder.
- Sizleri sevgi ve saygı ile selamlar..

Dr. Ahmet SALTİK

www.ahmetsaltik.net

profsaltik@gmail.com

Hukuk gemisi, ancak
«Erdem denizinde» y6zebilir..